

Zware Delicten

'En toch ga ik mooi niet mee.'

'Je gaat wel mee anders zit je de rest van de kerstvakantie boven op je kamer.'

'Prima.'

'Zonder games.'

'Wat ben jij een kutwif.'

'Wat zei je daar?'

De bloes op Stefans gezicht komt vanuit zijn hals en eindigt bij zijn jukbeenderen. Ik zie aan zijn ogen dat hij beseft dat hij te ver is gegaan. Zijn lippen knijpt hij echter halsstarrig op elkaar waardoor het bloed eruit geperst wordt.

'Ik denk dat het beter is dat je opdondert naar je kamer en daar de rest van de middag gaat zitten afkoelen.'

Als de deur met een klap achter hem dichtslaat kijkt mijn zus, Stefans moeder, mij aan. Ik zie de tranen opwellen en steek automatisch mijn hand uit om haar te troosten.

'Dat jong is hopeloos. Af en toe denk ik dat hij ons haat met alle energie die in hem zit.'

'Hij is vijftien.'

'Wij waren toch ook niet zo toen we vijftien waren?'

'Spreek voor jezelf.'

'Jij bent altijd anders geweest. Zeker na...'

'Touché.' Ik proost naar haar met mijn koffie. 'Stuur hem bij mij langs, Ineke.'

'Zodat jij hem nog verder het hoofd op hol kan jagen, zeker.'

'Auw, recht in het hart.' Ik zet mijn lege kopje op de salontafel. 'Stuur hem bij me langs en ik garandeer je dat je een andere zoon terugkrijgt. Mijn kerstcadeau voor jullie.'

'Geen fratsen, Engel, alsjeblieft. Ik kan weinig meer hebben.'

Ik steek twee vingers in een V-vorm op en spuug er denkbeeldig tussendoor. 'Geen grappen en grollen of fratsen. Stuur hem gewoon langs. Hij nu oud genoeg.'

'Voor "jouw" kerst, bedoel je?' Ik knik en neem afscheid met een omhelzing.

'Ik zit hier alleen voor de straf zeker?' Stefan kijkt me argwanend aan.

'Waarom denk je dat?' Ik ga rustig door met het ophangen van kerstversiering.

'Nou, anders zegt mama altijd dat je een slechte invloed op me hebt.'

Ik had hem verwacht en toch kost het me moeite net te doen alsof de opmerking ongehoord langs me heen gaat. Ik maak het haakje vast en trek even aan de enorme kerstbal om te voelen of hij goed vast hangt.

'Je moet je moeder niet uitschelden.'

Stefans gezicht wordt zuur. 'Oh, krijgen we dat? Bespaar je de moeite. Pap heeft gisteravond al een preek afgestoken. Waarom versier je je huis eigenlijk? Jij doet toch nooit aan kerst?'

'Wat het een goeie preek?'

'Weinig interessanter als zondags in de kerk.'

Ik glimlach om zijn bijdehante antwoord. 'Ik begrijp dat je liever niet gaat?'

'Je mag er niet gamen.'

'Wil je daarom niet mee naar de kerstvoorstelling?'

'Er is voetbal op. En de WK darts. Die kerstvoorstelling is bagger. Slechte acteurs in een slap verhaal.'

'Die kerstvoorstelling is een familiefeest. Het is belangrijk voor je moeder.'

'Het zal wel. Waarom ben jij er dan nooit bij? Jij bent ook familie.'

'Ik hoor niet bij jullie gezin. Jij moet het vieren met je vader, je moeder en je zus. Zonder mij.'

'Laat ze de pleuris krijgen. Kutfamilie. Pa en ma hebben geen respect. Ik moet steeds van alles. Ik snap niet dat jij zoveel waarde hecht aan kerstmis. Zeker dit jaar niet.'

Ik haal uit met mijn goede been en raak hem pardoos onder zijn stuit, zodat hij het uitgilt. 'Sorry, ik kon niet harder.'

Met twee handen tegen zijn kont, de tranen in zijn ogen, kijkt hij me woest aan. Ik leg mijn handen op zijn schouders. 'Sorry voor het flauwe grapje. En nu wil ik dat je naar huis gaat, lief bent voor je moeder en respectvol naar je vader en zonder morren naar de kerstvoorstelling gaat. Als je dat doet, het is maar twee dagen dus dat kan zelfs jij

volhouden, dan kom je op eerste kerstdag terug en vier je kerst met mij. Dan zal ik je een verhaal vertellen over vroeger, nu en later.'

'Scrooge en de 199 andere kerstfilms die je elk jaar kijkt zeker? Waarom kijk je die films eigenlijk telkens opnieuw? Dat is toch oersaai?'

'Amerikanen zijn in heel veel dingen slecht. Maar alleen Amerikaanse kerstfilms dragen de ware familiedachte uit en die heb ik nodig met kerst.'

'Waarom juist nu? Waarom dit jaar? Ik bedoel, tante Sybille... Sorry.'

Hij wordt net zo rood als een dag eerder, alleen nu van schaamte. Ik zeg hem dat het niet erg is. Een beetje gelijk heeft hij wel. Vanuit zijn perspectief. Onze ouders zijn overleden, veel te jong mag ik wel zeggen, en mijn lieve Sybille moest eerder dit jaar helaas de strijd tegen kanker staken.

'Ik weet dat je van haar hield. Voor de rest moet je het maar afwachten. Nou, voort, wegwezen en je gedragen.'

'Wat heb je gedaan?' Het ongeloof spat uit Ineke's stem als ik haar bel.

'Niks. Precies wat ik gezegd heb. Een beetje praten en luisteren.'

'Engel, je kletst uit je nek. De laatste twee dagen waren... Heb je hem betoverd of zo? Hoe kan dit?'

'Niks ten nadele van jullie opvoedkundige capaciteiten. Soms is er gewoon eventjes een ander geluid nodig.'

'Hij staat te trappelen om naar jou te fietsen.'

'Laat maar komen dan.'

Aangezien mijn zusje en ik zo dicht bij elkaar wonen dat we elkaar haast nooit zien duurt het niet lang of Stefan kwakt zijn fiets tegen het raam. Eenmaal in de woonkamer is er weinig branie over.

'Eh, we zouden toch met z'n tweeën zijn?'

'Heb ik dat gezegd?'

'Ik dacht het gewoon.'

'Ingevuld, bedoel je.'

Ik stuur hem langs de ongeveer 20 koppen tellende gemeente in mijn huiskamer.

'Wie is zij?' Hij wijst op het enige meisje dat hij nog niet begroet heeft.

'Dat is Marina. Ze is vijftien, net als jij. En mooi, maar dat heb je al gezien. Marina en ik vieren al veertien jaar kerst samen.'

'Hè? Hoe kan dat nou?'

Mijn glimlach ontgaat hem omdat Marina zich omdraait, haar dikke zwarte haren over een schouder zwiept en op ons toeloopt.

'Is dit je klierende neef, Engel?' Ze steekt haar hand naar hem uit.

Stefan draait zich naar mij. 'Wat heb je allemaal verteld?'

'Rustig maar, hij heeft alleen mij wat gezegd. Zin om te gamen?'

'Ik kom zo.' Stefan staat nog steeds naar mij toe gericht. 'Wie zijn al deze mensen, oom Engel?'

'Dit, Stefan, is mijn familie.'

'Huh? Dat kan niet. Ik bedoel... als ze jouw familie zijn, dan zijn ze toch ook mijn familie?'

'Alleen als je dat wilt. Deze familie moet je voor kiezen.'

Stefan staat me met open mond aan te kijken. 'Ik snap er echt helemaal niks van.'

Ik zie Marina vanuit een ooghoek naar hem kijken en glimlach naar haar. 'Moet je niet gamen met Marina? Het is een leuke meid. Ze heeft nog geen vriendje trouwens.'

Ik zie de aarzeling in zijn ogen, die heen en weer schieten van haar naar mij. De beslissing ligt in zijn handen. Mijn jonge neef bepaalt of hij voor z'n hormonen of voor een verhaal kiest.

'Ik... Ik weet het niet.'

Dan loopt hij snel naar haar toe, zegt iets en keert op zijn schreden terug.

'Ik heb haar gevraagd of ik straks mee kan spelen. Ze denkt dat ze me kan verslaan.'

'Dat gaat niet gebeuren zeker?' Hij schudt zijn hoofd en bloost. 'Mooi, ik wil je graag een verhaal vertellen. Het is een bijzonder verhaal dat weinig mensen kennen. Het is ook het verhaal over waarom kerst zo speciaal is voor mij. En het gaat niet over Scrooge en de drie kerstgeesten. Ben je er klaar voor?'

Als hij, schijnbaar ademloos knikt, weet ik dat ik zijn volle aandacht heb.

'Wat heeft je moeder je verteld over wat er vijftien jaar geleden is gebeurd? Wat er met mij is gebeurd?'

'Eh, weinig? Alleen dat je ziek was en naar het ziekenhuis moest. Je had een infarct of zoiets. Dat je daarom soms onhandig loopt en je hand vaak trilt.'

'Meer niet?' Stefan schudt z'n hoofd.

'Dat had ik wel verwacht, al vind ik het jammer. Ineke, je moeder, heeft nooit goed kunnen accepteren wat er gebeurd is.'

'Wat dan?'

'Het was december, 20 december om precies te zijn en net zulk baggerweer als het nu al de hele week is. Ik... ik had hoofdpijn. Zo'n hoofdpijn dat de huisarts vond dat ik naar het ziekenhuis moest. En onderweg, in de ambulance, gebeurde... HET.'

Om de een of andere reden heb ik er nog steeds moeite mee om expliciet uit te spreken dat ik een hersenbloeding heb gehad.

'Je was nog jong toch?'

'Eenentwintig en ik kon de wereld aan. Net als jij als je over een paar jaar eenentwintig wordt. Nou goed, ik kon me maar half bewegen, de rest leek gewoon dood. Afgestorven als een roos zonder water. Ze hadden mijn arm er zonder verdoving af kunnen zagen en ik zou het niet gevoeld hebben.

Ik werd met bed en al naar een zaaltje gereden. De Metabole Zaal, zoals hij officieel heette. Op die zaal lagen al vier mensen. Twee jongens, mannen moet ik zeggen want ze waren allebei een paar jaar ouder, maar niet veel, dan ik. En twee meisjes, vrouwen. Alle vier stijf van de kanker. Alle vier met een infuus dat een beetje tijdrekken in ze druppelde en weinig meer. Maximaal tot de Pasen. Je snapt dat het een jolige boel was waar ik terecht kwam.'

Als hij iets wil zeggen steek ik mijn vinger op. 'Nee, tante Sybille was niet een van hen.' Ik moet even slikken voor ik verder kan. 'Renate ging op de 21^e, Leo een dag later. Je kunt het al invullen. Op kerstmorgen, vier dagen later, lag ik er alleen. Mede doordat ziekenhuizen geen patiënten opnemen met kerst tenzij het spoedjes zijn. Die morgen heb ik de zaal omgedoopt in de Afdeling Zware Delicten.'

Stefans hand ligt voor zijn mond en zijn ogen vullen zich.

'Tot zover de dramatiek. Op kerstmorgen kwamen je opa en oma en je moeder op bezoek. Ze waren alle drie, Ineke zeker, bang dat ik de volgende zou zijn. Je moeder kon het niet hanteren. Nog steeds niet, denk ik. Misschien omdat ze toen zwanger was van jou. Wie zal het zeggen?'

'Dus daarom is kerst zo belangrijk voor pa en ma. Omdat jij toen ziek was?'

'Dat kun je beter aan hun vragen.'

'Wie zijn deze mensen dan? Ze hebben het wel gezellig met elkaar, geloof ik.'

Ik kijk om me heen. Een aantal van deze mensen is een stuk ouder dan ik, een paar zijn van mijn leeftijd en enkele zijn een stuk jonger. Ik hou van allemaal even veel.

'Oom Engel? Je hebt het beloofd.'

'Dat is waar en ik verbreek nooit mijn beloftes. Ga Marina even halen.'

Dan pak ik mijn glas en tik er tegenaan met de punt van een mes. Een irritant trekje van me als ik de aandacht opeis. Als het geroezemoes verstomt, trek ik Stefan en Marina voor me en leg mijn handen op hun schouders.

'Lieve vrienden, vandaag, eerste kerstdag, vieren we de vijftiende verjaardag van de Afdeling Zware Delicten. Ik wil de ouders, broers, zussen en kinderen van Renate, Leo, Miriam en Coen voor de vijftiende keer bedanken dat ze kerst met mij willen vieren. Dat ze het leven met mij willen vieren. Voor de even zoveelste keer zeg ik jullie dat ik dankbaar ben voor die fantastische kerstmiddag in het UMCG. De middag dat jullie er allemaal waren, ondanks jullie verdriet. Jullie begrepen dat niemand op dat moment alleen hoort te zijn.

Jullie verdriet kan ik nooit wegnemen. Dat hoeft ook niet. Verdriet hoort bij het leven, ook al is er niks zo erg als dat familie uit je midden wordt gerukt in de kerstweek. Mijn herinneringen aan die eerste kerstdag zijn net zo fantastisch als dat ze voor jullie pijnlijk zijn.'

Zoals elk jaar kan ik me nauwelijks goedhouden. Mijn herinneringen hebben een brug gebouwd tussen mijn hoofd en mijn hart en elk jaar dat ik deze speech houdt, en hij is bijna elk jaar hetzelfde, metsel ik er een extra pijler onder. Ik weet dat geen van de leden van de Afdeling Zware Delicten het zal accepteren als ik ga staan janken. Dat vinden ze overdreven sentimenteel gedoe. Zij hebben er ook meer recht op.

'Oom Engel, gaat het wel?'

'Natuurlijk gaat het goed met Engel. Hij is altijd zo, vlak na zijn speech.' Marina wil Stefan meetrokken om te gaan gamen. Stefan maakt zich los, gebarend dat hij zo komt.

'Waren ze er echt allemaal, vijftien jaar geleden?'

'Zonder uitzondering.'

'Tante Sybille ook?'

'Zij was de zus van Renate.'

Hij blijft even stil. 'Zo, dat is pas kut.'

'Zo zou je het kunnen uitdrukken.'

'Enne, zij?' Hij knikt richting Marina.

Ik kan weer lachen. Glimlachen dan. 'Marina is de toen nog ongeboren dochter van Leo. Daarom is ze nu ook een beetje van mij.'

'Ze is best cool.'

'Zei ik toch. Ga gamen joh, ze wacht op je.'

Mijn stoere neefje huppelt weg, draait zich om en komt teruglopen. 'Mag ik lid worden van jullie club?'

'Omdat Marina lid is?' Hij knikt enthousiast. 'Tja, als je door de ballotage komt.'

'Wat is dat?'

'Dan gaan een paar mensen je ondervragen waarom jij vindt dat je lid zou moeten mogen worden.'

'Marina?'

Mijn somberheid over mijn herfstachtige kerstherinnering verdwijnt als ik hem halsoverkop verliefd zie worden. 'Dat weet ik niet, joh. Daar ga ik niet over.'

'Zijn papa en mama gezakt?'

'Ze komen nooit. Ik denk omdat je moeder nooit wilde kiezen tussen deze familie en haar eigen.'

'Sukkels.'

'Keuze. Je moeder vindt het belangrijk om kerst met haar gezin te vieren. Alleen met haar gezin.'

'Dus daarom kom jij nooit.'

Ik knik terwijl hij wegloopt. Dan draait hij zich weer om en komt terugrennen. Tot hij hijgend voor me staat.

'Ga nou gamen, joh. Anders lig je straks een straatlengte achter.'

'Engel, ben ik de sukkel? Omdat ik hier ben, bedoel ik, en niet thuis?'

'Weet je, ik denk van niet. Ik denk dat we daarom twee kerstdagen hebben.'